

voorbereid door: Leo van Driel en Ria Huisman

Inleiding

Vandaag uit de serie kleine profeten de profeet Joël. Vorig jaar besteden we aandacht aan Habakuk en in het voorjaar aan Obadja. Het boekje Joël heeft een bescheiden omvang. Historisch weten we over de profeet niets met zekerheid. Zijn naam is samengesteld uit een verwijzing naar de naam van de Ene en de uitgang el. De naam van de profeet betekent dus De Ene is God.

Straks lezen we een fragment uit het boek Joël. Als Petrus met Pinksteren zijn toespraak houdt bevat die toespraak een aantal verwijzingen naar Joël. Misschien dat je daar straks iets van herkent.

Vroeger werden veel van de teksten uit het oude testament, de Joodse geschriften, gebruikt om de evangelieverkondiging te ondersteunen. De kerk las er verwijzingen in, aankondigingen van de komst en het werk van Christus. In het boek Joël staat het thema van de dag van de Ene centraal. In de christelijke kerken is deze dag door de invloed van het boek Openbaringen gelezen als de dag des Heeren, de dag des oordeels. Maar moet dat zo gelezen worden?

Met de reeks over de kleine profeten willen we deze boeken in de eerste plaats lezen en verstaan als Joodse boeken. Wat is hun boodschap voor ons; Waartoe willen ze ons activeren; Zijn deze boeken voor ons nu van waarde?

Lezing: Joël 2: 1-3, 10-19; 3: 1-5

Stoot in Sion op een ramshoorn, laat het schallen op de berg van mijn heiligdom,-
dat sidderen alle ingezetenen van het land,-

want gekomen is de dag van de ENE, ja, genaderd is hij, een dag van duisternis en lichteloosheid
een dag van wolkendek en donkerte; als morgenrood is uitgespreid over de bergen:
een manschap talrijk en kernachtig; zoals hij is er sinds de eeuwigheid niet geweest,
en zal er na hem niet aan worden toegevoegd, tot in de jaren van generatie na generatie.

Vóór zijn aanschijn uit gaat een verterend vuur,

achter hem aan een verzengende vlam; als de hof van Eden is het land vóór zijn verschijning, achter hem wordt het een verwoeste woestijn, en ook zal er geen ontsnappen voor hem mogelijk zijn.

...

Voor zijn aanschijn zal de aarde sidderen, zullen de hemelen wankelen;

zon en maan zullen zwart worden, de sterren halen dan hun schijnsel binnen.

De ENE zal voor de verschijning van zijn krijgsmacht uit zijn stem te horen geven,

want zeer talrijk is zijn leger, want kernachtig is wie zijn woord dóet;

want groot is de dag van de ENE en zeer te vrezen, wie zal hem aankunnen?

Maar ook nu geldt, is de tijding van de ENE:

bekeert u tot mij, met heel uw hart,- in vasten, geweent en weeklacht!-

scheurt uw hart in en niet uw gewaden, keert terug naar de ENE, uw God;

want genadig en ontfermend is hij, lankmoedig, en rijk aan vriendschap,

hij kan spijt krijgen over het kwaad.

Wie weet zal hij zich bekeren en spijt krijgen,-

en een zegen achter zich overlaten als broodgift en plengoffer voor de ENE, uw God.

Stoot in Sion op een ramshoorn,- heiligt een vasten, roept een hoogtij uit!

Verzamelt de manschap, heiligt de vergadering, vergadert de oudsten,

verzamelt de kindertjes en wie nog aan borsten zuigen,

laat een bruidegom weggaan uit zijn binnenkamer

en een bruid van onder haar trouwhemel!

Laat tussen de voorhal en het altaar de priesters wenen die de ENE ten dienste staan,-

laat ze zeggen: spaar, ENE, uw gemeente,
en geef uw erfdeel niet prijs aan de hoon dat de volkeren over hen heersen;
waarom zouden ze bij de manschappen zeggen: waar is hun God?!

Dan zal de ENE ijveren voor zijn land,- en medelijden hebben met zijn gemeente.
De ENE zal antwoorden en tot zijn gemeente zeggen:
ziehier, ik zend tot u het koren, de most en de boomolie en ge zult u daaraan verzadigen;
ik zal u niet nogmaals prijsgeven aan hoon onder de volkeren;

...

Geschieden zal het daarna dat ik mijn Geest uitgiet over alle vlees,
en dat uw zonen en uw dochters profeteren zullen;
uw oudsten zullen dromen dromen
en uw uitgelezen jongelingen zullen visioenen zien.
Zelfs over de dienstknechten en de slavinnen,- zal ik in die dagen mijn Geest uitgieten.
Ik zal wonderen geven in de hemelen en op de aarde,-
bloed, vuur en palmen van rook.

De zon zal worden veranderd in duisternis en de maan in bloed,-
vóór het aanschijn van het komen van de dag van de ENE, die groot is en te vrezen.

Maar geschieden zal het: al wie de naam van de ENE aanroept zal worden gered;
want op de berg Sion en in Jeruzalem zal ontkoming wezen, zoals de ENE heeft gezegd;
en bij de ontsnapt zijn zij die de ENE zal roepen.

Overweging

Ook in het boek Joël klinkt de oproep tot bekering, tot terugkeer naar de God, die zich openbaarde in zijn daden van bevrijding uit slavernij en verdrukking. De god, die zijn naam heeft doen kennen aan Mozes als 'Ik zal er zijn, zoals ik er ben!', 'ontfermend en genadig, lankmoedig en overvloedig in vriendschap en trouw'. Zijn naam is geen roepnaam, maar een mysterie-naam. En met de leefregels, die hij door Mozes kenbaar heeft gemaakt, bevestigt hij zijn verbond met het nageslacht van Abraham, Izaäk en Jacob.

Maar de geschiedenis leert dat vanaf het begin tot nu toe aldoor mensen afwijken van deze verbondsregels en die vervangen door dat wat goed is in hun ogen. En daarom staan er aldoor weer profeten op met de oproep tot bekering, tot terugkeer naar de weg van het verbond.

Zo ook bij Joël. Samengevat: De dag komt!, de dag van de Ene. Dan zal hij recht doen. Ook nu geldt: bekeer u met heel uw hart, in vasten, gewezen en weeklacht, scheurt uw hart in en niet uw kleding, keert terug naar de Ene uw God, want genadig en ontfermend is hij, lankmoedig en rijk aan vriendschap. Hij kan spijt krijgen en zegen brengen in plaats van verwoesting.

Wat me opvalt is dat er in Joël geen opsomming is van zonden en overtredingen. Kennelijk is dat niet nodig. Joël kondigt de dag aan dat de Ene komt en verkondigt dat er vernietiging dreigt, maar dat boetedoening en bekering het onheil af kunnen wenden. Dan zal de Ene zijn vriendschap gedenken en opnieuw het land zegenen, graan en gras zal er weer in overvloed zijn. Joël eindigt met een aantrekkelijk perspectief voor Juda en Israël: na de bekering tot de Ene zal de Ene recht spreken over alle volkeren. Op die dag berecht de Ene de volkeren voor wat ze Israël hebben aangedaan. Voor Joël is volk en stam nog de maatschappelijke eenheid. Nog niet het individu. Een mens handelt als lid van de stam of het volk.

Maar dat de dag komt, dat het recht zal zegevieren, vind ik wél een mooie gedachte. In deze wereld heerst immers veelal het onrecht, de machtigen regeren en onderdrukken de zwakkeren. Ik hoop hartgrondig, dat het heersende onrecht niet de blijvende toestand is. Dat er ooit een dag zal zijn, dat er recht wordt gedaan. Dat hebzuchtige en onbaatzuchtige daden worden gewogen, dat het geweld zich keert tegen wie geweld gebruikt heeft. Dat belastingontduiking wordt afgerekend en dat de

vervuiler betaalt. Om maar een paar aspecten te noemen. Dat spreekt me nog steeds aan. Die dag komt. Op die dag zal God recht doen en barmhartig zijn. Maar dan voor ieder mens mag ik hopen, voor ieder individu en niet een oordeel per volk.

In de christelijke interpretatie van de dag dat God komt is die dag, de dag dat Christus weerkeert. De laatste van de dagen van de aarde en de mensen is voorbij en er komt een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, zoals in het boek Openbaring wordt uiteengezet. In Openbaringen wordt die dag voorafgegaan door een hele reeks gebeurtenissen en ontwikkelingen voor het zo ver is. Maar hoewel Joël en Openbaringen beiden uitgaan van de dag die komt, hebben beide boeken hun eigen perspectief. Bij Joël is het een dag van bekering, In openbaringen is het een dag van een nieuwe ontwikkelingsfase van de aarde. De oude aarde is voorbij en een nieuwe aarde begint.

De wereld is voortdurend in verandering, in ontwikkeling. Niets blijft bij het oude, alles stroomt. Voor Joël is De Ene en zijn volk Israël, te midden van de volkeren met hun goden het perspectief waarin hij naar de ontwikkelingen in de wereld kijkt. Dat perspectief heeft al heel lang afgedaan. Jezus verandert dat perspectief al, niet het volk en de bloedverwantschap is bepalend, maar de mens, het handelen van ieder mens.

In de tijd na Christus, toen filosofen en theologen dachten vanuit een ander perspectief, meenden ze dat de ontwikkeling van de aarde door God werd bestuurd, uitgevoerd. Alle gebeurtenissen in de wereld werden zo geduid. In de afgelopen eeuwen is God aan de kant geschoven. De gebeurtenissen in de natuur kunnen immers worden verklaard door natuurlijke processen, chemische, fysische wetmatigheden. Einde van de klassieke theologische opvattingen en volgens sommigen kan ieder geloof in God wel de prullenbak in.

En nu, nu wordt de aarde bedreigt door het handelen van mensen. De klimaatverandering komt tot stand door menselijke gedrag. Oorlogen, vluchtelingenstromen, de verdeling van werk over de aarde, het zijn allemaal menselijke factoren. Heeft God de wereld geheel in mensenhanden gelegd? Is het tijdperk dat de loop der dingen door God werd bepaald afgelopen en wordt de loop der dingen nu door mensen bepaald?

De wereld is voortdurend in verandering en dat geldt ook voor onze gedachten erover. Misschien veranderen die gedachten sneller dan de wereld zelf.

De Naam van de Ene: Ik zal er zijn, zoals ik ben bevat ook een verwijzing naar de mens die in staat is Ik ben te zeggen en zichzelf kan zien als wezen met een Ik, met een identiteit, met een innerlijk middelpunt. Mens geschapen naar Gods beeld en gelijkenis. Omdat ook de mens als God een ik ben-wezen is. Jezus spreekt ieder mens aan juist in zijn kern, zijn identiteit, waardoor de mens in staat is over de grenzen van volk, taal, geslacht en geloof heen, zijn naaste te zien als gelijke en die in liefde tegemoet kan treden. De dag die komt is dan de dag dat de mensen zich bekeren en omzien naar hun naasten en zorg geven aan hen die zorg nodig hebben. Zou dan niet op die dag ook een nieuwe aarde kunnen beginnen, zodat gezegd kan worden dat God tussen de mensen zal wonen?

Ja, zo moge het zijn, ooit. Dat die dag spoedig kome!
